

NSZZ

REGION BIAŁYSTOK

Solidarność

BIULETYN INFORMACYJNY NR 19 - 15.09 1993

IDZIEMY PO PRAWA NIE PO WŁADZĘ

Minęła 13. rocznica Sierpnia 80. Jak co roku „Solidarność” uroczyste obchodziła swe święto. Rocznicowe obchody jak zawsze skłaniają do refleksji. Tak wiele zmieniło się przecież w naszym Kraju przez te 13 lat. Jednak nie wszystkie nadzieje i oczekiwania Polaków zostały spełnione. Przed Solidarnością pojawiły się nowe wyzwania wynikające z codziennego życia milionów ludzi pracy i z nowej rzeczywistości społeczno-ekonomicznej. Bezrobocie, niepewność jutra i zwykła bieda stały się rzeczywistością wielu milionom Polaków. Rewolucja Solidarności nie została zakończona. Żeby ją dokończyć zdecydowaliśmy się iść do Parlamentu. Idziemy jednak nie po władzę, idziemy po prawa, po prawa dla tych, którym teraz odbiera się szansę i pozbawia nadziei.

Marian Krzaklewski wśród naszych kandydatów do Sejmu.

Jak co roku na Jasnej Górze członkowie „Solidarności” modlili się w intencji ludzi pracy i naszej Ojczyzny

1. Módlmy się za Kościół Święty, aby w głoszeniu Słowa Bożego był zawsze mocą i drogowskazem w naszej codziennej pracy.
2. Módlmy się za Ojca Świętego, aby jak najdłużej swoją modlitwą wspierał starania pracowników o ich godne i sprawiedliwe prawa do pracy.
3. Módlmy się za biskupów i duchowieństwo, aby ich codzienna modlitwa i praca niosła światu trwały pokój w Chrystusie Panu.
4. Módlmy się za NSZZ „Solidarność”, aby zawsze w swej działalności kierował się prawdą, sprawiedliwością i solidarnością międzyludzką dla dobra naszej Ojczyzny i wszystkich ludzi pracy.
5. Módlmy się za zmarłych kapłanów, ś.p. Ks. Jerzego Popiełuszko, ś.p. Ks. Stanisława Suchowolca, ś.p. ks. Wojciecha Pelkowskiego, którzy cierpieli prześladowania i oddali swe życie w obronie godności i wolności naszej Ojczyzny.
6. Módlmy się za wszystkich, którzy cierpieli prześladowania w obronie wolności i solidarności, aby ich ofiara nie została zaprzepaszczone w nowej niepodległej Polsce.
7. Módlmy się o rozwagę w rozwiązywaniu naszych wspólnych spraw dla dobra naszego i naszej Ojczyzny oraz o mądrość i błogosławieństwo Boże dla tych, którzy dostąpią łaski kierowania naszym Państwem.
8. Módlmy się za nas samych, abyśmy jednocząc się z Chrystusem pod czułą opieką Matki Bożej dążyli miłością wszystkich bliźnich i otrzymali nagrodę wieczną w Panu..

Uwaga pracodawcy

Jeżeli potrzebujecie pracowników zaangażowanych, zdyscyplinowanych i doświadczonych skontaktujcie się z Klubem Pracy mieszczącym się przy ul. Warszawskiej 44 tel. 327-207.

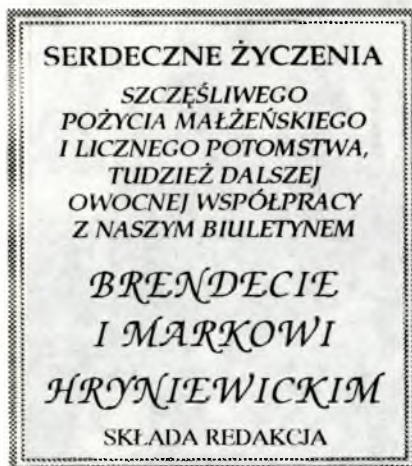
Uczestnikami Klubu Pracy są bezrobotni, którzy aktywnie poszukują pracy.

Posiadamy w swych rejestrach ludzi o najróżniejszych zawodach i oczekiwaniach.

Zapraszamy pracodawców na bezpośrednie spotkania z potencjonalnymi pracownikami codziennie w godz. 8.00 — 16.00, oprócz sobót.

W Klubie możecie znaleźć i wybrać pracowników najbardziej odpowiadających Waszym wymaganiom.

Zapraszamy

BI „S” jest pismem wewnątrzwiązkowym

PRZEGLĄD ZWIĄZKOWY

- Zakończył się spór zbiorowy W Dyrekcji Okręgowej CPN Białostok. W spotkaniu mediacyjnym kończącym spór pomiędzy dyrekcją a KZ NSZZ „S” wzięła udział mediator z listy Ministra Pracy i Polityki Socjalnej. Po wielogodzinnych negocjacjach, dyrekcja zgodziła się na przyjęcie żądań związkowców w przedmiocie zamiany umów agencyjnych agentów stacji benzynowych, na umowy o pracę. Tak więc Związek pokazał po raz kolejny, że zawsze jest w stanie bronić praw wszystkich grup społecznych, nawet nie będących pracownikami.
- W Wydziale Karnym Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim odbyła się pierwsza rozprawa karna przeciwko prezesowi Spółdzielni Inwalidów w Hajnówce za naruszanie przepisów ustawy o związkach zawodowych (art. 35 ustawy) oraz za naruszanie praw pracowniczych (art. 190 kodeksu karnego). Czy pracodawca zostanie ukarany, rozstrzygnie się w najbliższych miesiącach.
- Na terenie działania Rejonowego Urzędu Pracy w Białymstoku (10 Gmin z miastem Białostok) na koniec sierpnia br. zarejestrowano ogółem 23.776 bezrobotnych, w tym 12.286 kobiet. Natomiast bezrobotnych bez prawa do zasiłku zarejestrowano 12.781 osób w tym 7.001 kobiet.
- Do 1 miliarda 700 milionów złotych wzrósł dług białostockiej SdRP w stosunku do Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku. Przez 1,5 roku SdRP nie płaciła też czynszu za zajmowany lokal. Prawomocne wyroki sądów i egzekucyjne czynności komornicze nie przynoszą efektów. Eks-komuniści nie zwykli płacić długów. Przy nich Lepper to fraszka. Razem zapłacą wszystkie długi?
- Po ponad dwóch latach przygotowań powstało pierwsze w Polsce towarzystwo, które zamierza ubezpieczać swoich członków od bezrobocia. Dnia 7 września br. podpisany został akt notarialny Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych „Praca” Jego kapitał zakładowy wynosi 6,252 mld zł. Środki te pochodzą przede wszystkim z dotacji Funduszu Pracy oraz sprzedaży „cegiełek” o wartości 100 mln zł. Certyfikaty te były rozprowadzane wśród członków „Solidarności” w 19. regionach. Sprzedano ich na kwotę 652 mln zł. Najaktywniejsze okazały się regiony: Mazowsze, Wielkopolska, Ziemia Radomska, Opole i Białostok. Polisy ubezpieczeniowe na początku będą mogli nabywać jedynie członkowie „Solidarności”. TUV „Praca” gwarantuje, iż członek Związku będzie nabywał uprawnienia do świadczeń po upływie 12 miesięcy. Przedstawicielem Zarządu Regionu „Białostok” w Radzie Nadzorczej TUV „Praca” został Henryk Łupiński.

Republika Czeska

Ustawa o bezprawności reżymu komunistycznego

Świadomy obowiązku oceny reżymu komunistycznego przez ciało przedstawicielskie wybrane w wolnych wyborach, Parlament konstatuje, iż:

Komunistyczna Partia Czechosłowacji, jej kierownictwo i członkowie są odpowiedzialni za sposób rządzenia w naszym kraju w latach 1948-1989, a zwłaszcza za programowe niszczenie tradycyjnych wartości cywilizacji europejskiej, za świadome łamanie praw i wolności ludzkich, za moralny i gospodarczy upadek kraju, któremu towarzyszyły zbrodnie sądowe i terror wymierzony w ludzi o odmiennych poglądach, za zastąpienie funkcjonującej gospodarki rynkowej dyrektywnym zarządzaniem i zniszczenie naturalnych zasad prawa własności, za wykorzystanie wychowania, edukacji, nauki i kultury do politycznych i ideologicznych celów, za bezwzględne niszczenie przyrody — i deklaruje, iż podczas swej dalszej pracy kierować się będzie postanowieniami niniejszej ustawy.

§ 1

1) Reżym komunistyczny, jak również ci, którzy go aktywnie wprowadzali: a) nie dawał obywatelom żadnej możliwości swobodnego wyrażania politycznej woli, zmuszał ich do ukrywania swych poglądów na sytuację w państwie i społeczeństwie, nakazywał im wyrażanie publicznej aprobaty wobec tego, co uważali za kłamstwo lub działania zbrodnicze, posługując się w tym celu narzędziami represji lub groźbą represji w stosunku do nich samych, ich rodzin i bliskich, b) systematycznie i trwale naruszał prawa obywatelskie, w tym szczególnie brutalnie prześladował niektóre organizacje polityczne, społeczne i religijne, c) gwałcił podstawowe zasady demokratyczne pań-

stwa prawa, umowy międzynarodowe i swe własne ustawy; stawiając w praktyce ponad prawem wolę i interesy partii komunistycznej i jej przedstawicieli, d) represjonował obywateli za pomocą różnorodnych środków przymusu, a zwłaszcza:

— tracił, mordował i więził ich w więzieniach i obozach pracy przymusowej, w czasie śledztwa i uwięzienia stosował brutalne metody, w tym fizyczne i psychiczne tortury aż po nieludzkie znęcanie się,

— pozbawiał ich samowolnie majątku i naruszał ich prawa własnościowe,

— stosował zakaz pracy w wyuczonym zawodzie lub funkcji i osiągnięcie wyższego lub specjalistycznego wykształcenia,

— uniemożliwiał im swobodny wyjazd i powrót z zagranicy,

— powoływał ich do wykonywania służby wojskowej w Pomocniczych Batalionach Pracy i Technicznych Batalionach Pracy na czas nieokreślony,

e) dla osiągnięcia swych celów uciekał się do zbrodni, umożliwiał ich bezkarne popelnienie i zapewniał niuzasadnione korzyści tym, którzy brali udział w prześladowaniach i represjach, f) wszedł w zмовę z obcym mocarstwem i od 1968 roku utrzymywał panujący system za pomocą jego wojsk okupacyjnych.

2) Za popelnione zbrodnie i inne działania wymienione w ust. 1 są w pełni współodpowiedzialni ci, którzy reżym komunistyczny tworzyli, jako jego organizatorzy i funkcjonariusze polityczni i propagatorzy ideologiczni.

§ 2

1) Zwłaszcza z powodu faktów wymienionych a Par. 1 ust. 1 niniejszej ustawy, reżym oparty na ideologii komunistycznej,

INFORMACJE Z PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI PRACY

Analiza wypadkowości za I półrocze 1993 r. w zakładach woj. białostockiego.

W zakładach woj. białostockiego w I półroczu 1993 r. zwiększyła się liczba wypadków w stosunku do I półrocza 1992 r. o 6,4 %, ale jest mniejsza o 26,5 % od I półrocza 1991 r. W bieżącym roku zwiększyła się absencja powypadkowa i wskaźnik ciężkości wypadków. W okresie tym wydarzyło się aż 8 wypadków śmiertelnych.

W pierwszym półroczu 1993 r. największej wypadków zarejestrowano w:

— przemyśle — 325, tj. 46,6 % wszystkich zarejestrowanych wypadków (w tym 2 śmiertelne i 2 ciężkie)

— budownictwie — 82, tj. 11,7 % wszystkich zarejestrowanych wypadków (w tym 3 śmiertelne i 1 ciężki)

— transporcie — 46 tj. 6,6 % wszystkich zarejestrowanych wypadków, w tym 1 ciężki

— gospod. komunalnej — 34, w tym 2 śmiertelne, 1 ciężki

— służbie zdrowia — 63, w tym 1 ciężki.

Choroby zawodowe w okresie I półrocza 1993 r. w woj. białostockim

W Okręgowym Inspektoracie Pracy w Białymstoku zarejestrowano 53 przypadki chorób zawodowych.

Stwierdzenia te dotyczą:

— 20 przypadków uszkodzenia słuchu wywołane działaniem hałasu,

— 12 przypadków chorób narządu głosu, związanych z nadmiernym wysiłkiem głosowym,

— 10 przypadków chorób zakaźnych i inwazyjnych,

— 5 przypadków chorób skóry,

— 3 przypadki chorób narządu ruchu,

— 2 przypadki chorób układu nerwowego wywołane uciskiem na pnie nerwów,

— 1 przypadek choroby wywołany promieniowaniem jonizującym.

Zarząd Regionu Białostok NSZZ „Solidarność”
rodzinom tragicznie zmarłych kolegów

**GRZEGORZA KOŁOSY
ADAMA STEPECKIEGO
JANA TYSZKIEWICZA**

oraz kolegom związkowcom ze Śląska i Dąbrowy Górniczej,
składa wyrazy głębokiego współczucia.

Tragiczna śmierć naszych kolegów na stanowisku pracy jest dla nas moralnym zobowiązaniem do dokończenia ich pracy.

Szczególna ochrona stosunku pracy działaczy związkowych

CEL I CHARAKTER OCHRONY

W poprzednich wydaniach biuletynu, pisaliśmy szczegółowo o zasadach działania szczególnej ochrony stosunków pracy działaczy związkowych. W bieżący numerze biuletynu rozważymy prawne skutki naruszenia przepisów o szczególnej ochronie.

Niezwrócenie się kierownika zakładu pracy do właściwego organu związkowego o wyrażenie zgody na zmianę warunków pracy i płacy, wypowiedzenie umowy lub rozwiązanie już wypowiedzianej umowy oraz rozwiązanie umowy bez wypowiedzenia albo dokonanie tych czynności mimo nieuzyskania wymaganej zgody jest naruszeniem przepisów o wypowiedzaniu i rozwiązywaniu umów o pracę, pociągającym za sobą skutki przewidziane w kodeksie pracy. Skutki te nie nastąpią jednak automatycznie, lecz jedynie wówczas, gdy pracownik szczególnie chroniony — powołując się na brak zgody właściwego organu związkowego — odwoła się do sądu pracy. Skutki te są zróżnicowane w zależności od tego, jakiego rodzaju umowa została wypowiedziana lub rozwiązana oraz czy stosunek pracy jeszcze trwa, czy też został już rozwiązany.

Odwołanie od dokonanego bez uzyskania zgody właściwego organu związkowego wypowiedzenia umowy, wypowiedzenia warunków pracy lub płacy oraz rozwiązania wcześniej wypowiedzianej umowy — pracownik powinien złożyć do sądu pracy w ciągu 7 dni od otrzymania wypowiedzenia, wypowiedzenia warunków pracy lub płacy oraz rozwiązania wcześniej wypowiedzianej umowy. Natomiast odwołanie od rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia — w ciągu 14 dni od dnia zawiadomienia o rozwiązaniu umowy. W razie ustalenia, że wypowiedzenie umowy o pracę, wypowiedzenie warunków pracy lub płacy lub rozwiązanie wcześniej wypowiedzianej umowy dotyczy pracownika zatrudnionego na podstawie umowy o pracę na czas nie określony, sąd pracy orzeka o bezskuteczności wypowiedzenia, a jeżeli doszło już do zmiany warunków pracy lub płacy lub rozwiązania wypowiedzianej umowy, orzeka o przywróceniu poprzednich warunków lub o przywróceniu do pracy na poprzednich warunkach.

Orzeczenie o bezskuteczności dokonanej czynności prawnej unieważnia ze skutkiem natychmiastowym oświadczenie woli zakładu pracy, nie dopuszczając do rozwiązania wypowiedzianej umowy lub zmiany warunków pracy lub płacy. Natomiast orzeczenie o przywróceniu do pracy reaktywuje rozwiązany stosunek pracy, zobowiązując zakład pracy do ponownego zatrudnienia na poprzednich warunkach i wypłaty wynagrodzenia za cały czas pozostawania bez pracy.

Jeżeli wskazane czynności prawne dokonane bez uzyskania zgody właściwego organu związków zawodowych dotyczą pracowników zatrudnionych na podstawie umowy na okres próbny, czas określony i czas wykonywania określonej pracy, pracownikom tym przysługuje jedynie odszkodowanie. Odszkodowanie przy umowach na okres próbny przysługuje w wysokości wynagrodzenia za czas, od upływu którego miała trwać umowa, nie więcej jednak niż za 3 miesiące.

Natomiast pracownikom, z którymi rozwiązano umowę o pracę zawartą na czas nie określony bez wypowiedzenia, bez uzyskania wymaganej zgody właściwego organu związkowego, przysługuje roszczenie o przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach i wypłatę wynagrodzenia za cały czas pozostawania bez pracy albo o odszkodowanie. Przysługuje im więc możliwość wyboru roszczenia.

Odszkodowanie przysługuje w wysokości wynagrodzenia odpowiadającego okresowi wypowiedzenia, jaki obowiązuje w stosunku do danego pracownika. Jeżeli jednak w tym trybie rozwiązano umowę o pracę zawartą na czas określony albo na czas wykonywania określonej pracy, a upłynął już termin, do którego umowa miała trwać lub gdy przywrócenie do pracy byłoby niewskazane ze względu na krótki okres, jaki pozostał do upływu tego terminu — pracownikowi przysługuje wyłącznie odszkodowanie. Odszkodowanie to przysługuje w wysokości wynagrodzenia za czas, do którego umowa miała trwać, nie więcej jednak niż za 3 miesiące.

(opr. B.P. na podst. Z. Salwy)

PARTII JEST WIELE, SOLIDARNOŚĆ JEDNA

(cd. z poprzedniej str.)

zarządzający państwem i losami obywateli Czechosłowacji od 25 lutego 1948 do 17 listopada 1989, był przestępczy, bezprawny i zasługujący na potępienie.

2) Komunistyczna Partia Czechosłowacji była organizacją zbrodniczą i zasługującą na potępienie, podobnie jak i inne organizacje opierające się na jej ideologii, które w swej działalności naruszały prawa człowieka i zasady państwa demokratycznego.

§ 3

Opór obywateli przeciw temu reżymowi, przejawiony indywidualnie lub grupowo, w oparciu o przesłanki demokratyczne, religijne czy też moralne, poprzez ruch oporu, inne formy działalności czy też świadome i publiczne wyrażanie sprzeciwu, zarówno na terytorium kraju jak i za granicą, a w tym również w łączności z innymi demokratycznymi państwami — był prawowity, sprawiedliwy, moralnie uzasadniony i jest godzien szacunku.

§ 4

Każdy dotknięty niesprawiedliwymi czynkami i prześladowaniami ze strony reżimu komunistycznego, a nie uczestniczący w działaniach wymienionych w par. 1 ust. 1 niniejszej ustawy, zasługuje na zrozumienie i moralne zadośćuczynienie.

§ 5

Czyny karalne popełnione w okresie od 25 lutego 1948 do grudnia 1989 nie podlegają przedawnieniu, jeśli z powodów politycznych, sprzecznych z podstawowymi zasadami porządku prawnego państwa demokratycznego nie doszło do ich prawomocnego osądzenia.

§ 6

Na złożony wniosek sąd cofnie lub złagodzi karę za czyny nie objęte rehabilitacją wg. Ustawy 119/1990 dz. u. o rehabilitacji sądowej i przepisów późniejszych, jeśli w czasie postępowania sądowego bądź odszkodowawczego udowodniono, że działalność skazanego miała na celu obronę zasadniczych praw człowieka i obywatela, bądź podstawowych wolności środkami do tego adekwatnymi. Dla celów tego postępowania można zastosować odpowiednie postanowienia Par. 4 i dalszych Ustawy Nr 119/1990 dz. u. o rehabilitacji sądowej.

§ 7

Państwowe obligacje rehabilitacyjne wydane obywatelom, którzy mają prawo do odszkodowania wg. Par. 23, ust. 5 Ustawy Nr. 119/1990 Dz. u. o rehabilitacji sądowej będą wypłacane do końca 1995 roku.

§ 8

Rząd jest upoważniony aby w drodze rozporządzenia zadośćuczynić niektórym krzywdom doznany przez przeciwników reżymu komunistycznego i osoby dotknięte represjami w sferze socjalnej, zdrowotnej i finansowej.

§ 9

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 sierpnia 1993 r.

(cd. z poprzedniej str.)

* * *

Ustawa ta została przyjęta i zatwierdzona przez Parlament Republiki Czeskiej w dniu 9 lipca 1993 r.

„Ci którzy zapominają o przeszłości — nie mają przyszłości” ta historyczna prawda nie została zapomniana w Republice Czeskiej. Ustawa o bezprawności reżymu komunistycznego zaczęła obowiązywać i nikt nie oskarża Czechów o łamanie praw człowieka, o naruszanie konstytucyjnych zasad równości obywateli, czy o stosowanie odpowiedzialności zbiorowej.

Wprowadzenie ustawy miało dla Czechów wręcz fundamentalne znaczenie, przywróciło bowiem wiarę w elementarne poczucie sprawiedliwości społecznej. Nie mniej ważne jest jej moralne znaczenie. Nie można budować przyszłości bez zdefiniowania i podsumowania przeszłości, bez jednoznacznego określenia czym była i jaki miała wpływ na teraźniejszość.

W kraju nad Wisłą przeszłość została odkreślona grubą kreską. Winni zbrodni na narodzie polskim w latach dyktatury stalinowskiej nie zostali pociągnięci do odpowiedzialności, winni rozkradania majątku narodowego i gospodarczego upadku kraju utworzyli nową oligarchię mnożącą wielkie fortuny. Twórcy stanu wojennego oraz aparatu represji i terroru na własnym narodzie, okrzyknęli się „obrońcami polskiej racji stanu”. Piewcy i dialektycy ideologii komunistycznej określili się mianem autorytetów moralnych.

Prawda, sprawiedliwość przestały mieć jakiegokolwiek znaczenie. Dopehuciem surrealistycznej wizji III RP stało się publiczne rządowe przeproszenie tajnych agentów reżymu komunistycznego, którzy znaleźli się na listach MSW, a politycy, którzy ujawniali te listy — zostali oskarżeni o... złamanie „tajemnicy państwowej”.

Tak więc problem rozliczenia z przeszłością, nie jest tylko problemem natury moralnej, stał się problemem ustrojowym naszego Państwa.

Wśród „europejczyków” i „autorytetów moralnych” tematy dekomunizacji i lustracji uchodzą za „nie stosowne”, bo przeszkadzają na „drodże do Europy”, oni wszak nie są „oszołomami” i dawno już przeszłość odkreślili grubą krechą.

Czy taka miała być III RP, czy na taką Polskę głosowaliśmy w czerwcu 1989 r.? Możemy na to odpowiedzieć jeszcze raz — 19 września A.D. 1993 idąc do urn wyborczych. Rozliczenie z przeszłością i jej podsumowanie musi się odbyć, taka jest konieczność dziejowa i historyczna tej części Europy. Musimy też pamiętać, że nasz stosunek do problemów rozliczania przeszłości jest naszym stosunkiem do zła, które wydażyło się w tej przeszłości.

Mirosław MARKOWSKI

TELEWIZOR ZA SZCZĘŚLIWĄ „CEGIEŁKĘ”

29 sierpnia br. w afitetrze białostockim odbył się festyn zorganizowany przez „Solidarność” z okazji 13 rocznicy protestu sierpniowego. W części artystycznej wystąpili m.in.: Andrzej Rosiewicz, Alosza Awdiejew i zespół Imperium. Festyn był połączony z prezentacją regionalnych kandydatów NSZZ „Solidarność” do Sejmu RP.

Podczas imprezy odbyło się losowanie nagród ufundowanych przez ZR NSZZ „S”. Telewizor kolorowy wylosowała DOROTA GABRYKIEWICZ z Białegostoku.

Zarząd Regionu Białystok NSZZ „Solidarność”

ul. Suraska 1, tel. 232-46 do 9

proponuje

USŁUGI POLIGRAFICZNE

**WYKONANE TECHNIKĄ
OFFSETOWĄ**

(druk czarny i wielobarwny, do formatu B-3)

- ☛ PLAKATY REKLAMOWE
- ☛ DRUKI AKCYDENSOWE, FIRMOWE
- ☛ GAZETY, BROSZURY

USŁUGI KSEROGRAFICZNE

Formaty: A-5, A-4, A-3

CENY KONKURENCYJNE

(do negocjacji)

ZAPRASZAMY

Wzorem lat ubiegłych Zarząd Regionu Białystok NSZZ „Solidarność” w ramach akcji Lato z Solidarnością zorganizował kolonie letnie dla dzieci. Tradycyjnie już, kolonie organizowane były na Wileńszczyźnie. W tym roku z tej formy wypoczynku skorzystało około 250 dzieci. Wypoczynek połączony był ze zwiedzaniem zabytkowego Wilna i Trok. Wszyscy uczestnicy kolonii wysoko cenili sobie możliwość letniego wypoczynku połączonego z poznawaniem dziedzictwa kultury polskiej na dawnych kresach Rzeczypospolitej.

W ramach współpracy między Zarząd Regionu Białystok NSZZ „Solidarność” a białoruskimi Wolnymi Związkami Zawodowymi, w naszym regionie w miesiącach letnich, przebywała grupa dzieci z Białorusi z terenów dotkniętych katastrofą czarnobylską. Ich wypoczynek połączony był ze specjalistycznymi badaniami lekarskimi przeprowadzonymi przez białostockich lekarzy.

UWAGA BEZROBOTNI!

OŚRODEK SZKOLENIOWY OPEN LEARNING CENTRE

organizuje kursy komputerowe

30% zniżka dla bezrobotnych

cena podstawowa kursu wynosi 1.050.000 zł.

Bezrobotni płać o 30% taniej, czyli 732.000 zł.

Kurs trwa 4 tygodnie (60 godz. lekcje), 3 godz. lekcyjne dziennie.

ZGŁOSZENIA PRZYJMujemy W BIURZE OŚRODKA

BIAŁYSTOK, UL. ŚWIĘTOJAŃSKA 13 P. 209

TEL. 324-958

JEŚLI REKLAMA
TO TYLKO
W NASZYM
BIULETYNIE

ATRAKCYJNE WARUNKI
DO UZGODNIENIA

ZAPRASZAMY!!!

ABYŚMY PAMIĘTALI...

Poniższa rubryka zawiera teksty przedrukowywane z mniej znanych czasopism, ale godne upowszechnienia, i nie zawsze wygodne. Zawsze natomiast kontrowersyjne, chociaż odwołujące się do zapomnianych na co dzień tzw. prawd oczywistych. Nie jest dla nas ważna osoba autora, ważna jest Prawda.

W tym numerze publikujemy obszerny fragment wywiadu, jakiego udzielił „Kurierowi Mazowski” prof. Jacek Weiss, przewodniczący Sekretariatu Kultury i Środków Masowego Przekazu NSZZ „Solidarność”. Kultura to temat nieczęsto poruszany w kampaniach wyborczych — przytłoczeni bóleczkami codzienności, zapominamy o tym, co pozwala nam naprawdę być sobą i najlepiej zrozumieć innych.

Walka o kulturę

Rozmowa z Jackiem Wissem przewodniczącym Sekretariatu Kultury i Środków Przekazu NSZZ „Solidarność”.

— Kultura to dziedzina, która w ostatnich latach — w imię zmiany ustroju politycznego — praktycznie została pozostawiona sama sobie. Podobno obecnie coś się zmienia...

— Rzeczywiście, teraz, po czterech latach administracja Ministerstwa Kultury i Sztuki zaczęła przyznawać, że państwo jednak musi za kulturę odpowiadać. W wybranych 47 miastach ma być przeprowadzony program pilotażowy, eksperyment, w którym wszystkie instytucje kultury mają być oddane samorządom gmin, jako ich zadanie zlecone. Trzeba przy tym pamiętać, że w obecnym układzie prawnym Ministerstwo Kultury nie ma żadnego prawa do ingerowania w działalność gmin a nawet województw. W tej sytuacji istnieje uzasadniona obawa, że nawet skromne środki, które według założeń budżetu powinny trafić do kultury, rozplyną się gdzieś po drodze i nie dotrą tam gdzie powinny. Nikogo nie trzeba przekonywać o tym w jak trudnej sytuacji finansowej jest większość samorządów.

— Co dziś jest największym zagrożeniem dla polskiej kultury?

— Kulturę usiłuje się sprywatyzować w założeniu, że ludzie będą decydować jaka kultura jest im potrzebna. Tymczasem ludzie, którzy mają o tym decydować nie czują potrzeby kultury — ten temat jest im obcy. Dotyczy to w takim samym stopniu działaczy społecznych, jak i politycznych. Kolejne zagrożenie to systematyczne kurczenie się sfery kultury, pozbywanie się odpowiedzialności państwa za tę sferę i

tworzenie próżni — nie dawanie nic w zamian. Tam gdzie niczego nie było — nie proponuje się niczego, tam gdzie było — likwiduje się lub ogranicza. Są duże grupy ludzi zajmujących się kulturą, a wśród nich byli działacze partyjni. Czasem są to ludzie naprawdę kompetentni, ale w związku ze swoją przeszłością nie chcą występować przeciwko temu co się dzieje ponieważ zaraz będą oskarżani o komunistyczny sposób myślenia. Są też tacy, którzy nie liczą się w ogóle z pieniędzmi i nawet tych skromnych środków nie wydają z sensem, tak jak to się dzieje choćby w kinematografii.

Przez cztery lata nie zrobiono nic w tym kierunku, by znaleźć sposób na funkcjonowanie kultury w takim państwie jakim ma się stać Polska. Dominuje zachwyt nad zalewającą świat kulturą amerykańską, dojscie do tego „poziomu” uważane będzie zapewne za sukces. To także jest spadek po minionej epoce, który pogłębia dystans pomiędzy kulturą i sztuką profesjonalną a bardzo niska świadomością wśród ludzi na co dzień. Aby tę przepaść zmniejszyć nie uczyniono w minionych czterech latach nic, wręcz przeciwnie — co doskonale widać w telewizji.

— Jak widzi pan sposób na zlikwidowanie tej przepaści?

— Przede wszystkim konieczna jest zmiana w funkcjonowaniu szkoły i telewizji — tego co w największy sposób wpływa na kształtowanie świadomości dzieci i młodzieży, czyli tych, którzy już niedługo będą mieli wpływ na funkcjonowanie kultury w kraju. Jeżeli pewne potrzeby zostaną w nich wykształcone wcześniej łatwiej będzie rozwiązać problem kultury, która nie będzie traktowana jako zło konieczne lecz jak coś bez czego nie można żyć, coś o co sami się upomną. (...)

— Sytuacja kultury z reguły związana jest z polityką...

— Tak zapewne było za czasów PRL. Teraz kulturę pozostawiono samą sobie — można powiedzieć, że brak polityki też jest polityką. Jak bowiem można ocenić sytuację, w której pieniądze zaoszczędzone na likwidacji teatru w Grudziądzu znikają — nie trafiają do żadnego innego ośrodka kultury. Dotacje na teatry warszawskie po przejęciu przez samorząd — przestały istnieć. Chciałbym przy tym zaznaczyć, że specjalnie w tej sytuacji obok efektów jednostkowych najważniejsza jest kultura pojęta szeroko, dostępna dla każdego. Jeżeli to zostanie zaniedbane — potrzeba będzie wielu pokoleń, by to odbudować.

— Co w tej sytuacji stanie się z kadrą — z ludźmi, których szeroko rozumiana kultura po prostu traci?

— Tu chodzi nie tylko o zabezpieczenie miejsc pracy — nie wszystkim ludziom pracującym w kulturze potrzebne są etaty. Natomiast potrzebne są takie zabezpieczenia prawne, które umożliwią im normalne życie wtedy, gdy nie mają pracy. Takie rozwiązania funkcjonują np. we Francji — aktor, który nie ma pracy może otrzymać zasiłek dla bezrobotnych mimo, że nigdzie nie jest zatrudniony na tzw. etacie. (...)

Rozmawiała:

Grażyna POLKOWSKA

(Przedruk z „Kuriera Mazowsza”)

P.s. Wszelkie skróty pochodzą od redakcji „Biuletynu”

NIE STAĆ CIĘ NA GAZETY?
CZYTAJ NASZ BIULETYN!

WOLNA TRYBUNA

Zapraszamy państwa do współudziału w tworzeniu „Biuletynu”. W rubryce „Wolna trybuna” prezentować będziemy różne poglądy — znajdują się też tutaj materiały, z treścią których redakcja nie zawsze się zgadza, ale które mogą przyczynić się do dyskusji o kształcie stosunków gospodarczych i społecznych w RP, o wdrażanych i proponowanych reformach, o wszystkich bolączkach, z jakimi mamy do czynienia na co dzień. Zapraszamy Komisje Zakładowe i wszystkich chętnych do wymiany poglądów.

Jutro może być za późno

4 czerwca 1989 roku był dla nas wszystkich datą wielkich oczekiwań. Dzisiaj, po czterech latach, można już porównać je z rezultatami. W wypowiedziach przed kamerami przeważa zawód spowodowany spadkiem stopy życiowej, są jednak głosy świadczące o rozczarowaniu na innej płaszczyźnie.

Jeżeli zostawić wizję społeczeństwa skomercjalizowanego, do którego zmierzamy, z idealami sierpnia, to rzeczywiście jedno z drugim ma niewiele wspólnego. Lista spraw nie do pogodzenia jest długa i na wiele spraw już zobojętnielismy.

Zawsze ideały przegrywają w zderzeniu z rzeczywistością, z prawami ekonomii, zwłaszcza stosowanymi w sposób tępy i mechaniczny. Warto jednak zauważyć, że tak zwane „żelazne prawa ekonomii” nie zawsze i nie wszędzie się sprawdzają.

Kapitalizm składa się z dwóch zasadniczych mechanizmów: własności prywatnej i systemu rynkowego. Co do systemu rynkowego — zgodna, jest on niezastąpiony w zaspokajaniu złożonych potrzeb. Jeżeli jednak chodzi o własność prywatną, to — mimo niewątpliwych zalet — nie uruchamia ona wcale wszystkich sprężyn, jakimi dysponuje gospodarka.

Własność prywatna daje wyniki tylko tam, gdzie pracownicy godzą się na olbrzymie różnice w dochodach i chętnie podporządkowują się poleceniom. Nie zapewnia ona natomiast dobrobytu społeczeństwu o niskim poziomie uzdolnień techniczno-organizacyjnych. Nade wszystko jednak własność pry-

watna skutecznie ustwa z życia bardziej szlachetną motywację, która — jednak dotychczas — różni nasze społeczeństwo od pragmatycznych kultur Zachodu.

U źródeł tej motywacji stoi często spotykane przeswiadczenie, że własność powinna mieć prosty związek z pracą, a nie manipulacją, czy uprzywilejowanym statusem materialnym. Czy możliwy jest taki sposób „odpaństwowienia” polskiej gospodarki, który opierałby się na związku własności z pracą, spełniając przy tym wymóg sprawności ekonomicznej?

Pogodzenie przesłanek etycznych z elastycznością i siłą przebicia nie jest możliwe w stu procentach. W pojedynczym przypadku każda forma gospodarowania będzie mniej sprawna od czysto prywatnej.

Możliwe jest jednak wypracowanie takiej formuły własności, która będzie niewiele mniej sprawna od prywatnej, uzależniając przy tym nabywanie tytułu własności od włożonej pracy, a nie od stanu posiadania. Formułę tę stanowi własność pracownicza (nie mylić z akcjonariatem pracowniczym). Jej założenia najlepiej zilustruje model przedsiębiorstwa pracowniczego o strukturze udziałowej. W modelu tym tytuł własności w formie udziału każdy pracownik nieodpłatnie nabywa z chwilą nawiązania stosunku pracy (w formie przekształcenia wszyscy dotychczasowi pracownicy stają się automatycznie udziałowcami).

Ważność udziału rozciąga się na okres dwukrotnie dłuższy od okresu zatrudnienia,

po czym wygasa. Jeżeli więc pracownik przepracuje 20 lat, to przez 40 lat on i jego rodzina partycypują w zyskach i majątku przedsiębiorstwa. Wydłużenie okresu ważności udziału poza okres zatrudnienia ma na celu wytworzenie długofalowej motywacji, jak w przedsiębiorstwie prywatnym. Nie będzie ona co prawda tak silna, za to będzie obejmowała wszystkich.

Przedstawiony, w dużym uproszczeniu model obejmuje sprawne mechanizmy zarządzania, zgodnie z wymogami szybkiej gry rynkowej. Nie jest to jedyne możliwe połączenie własności z pracą. W razie potrzeby znajdują się mądrzejsze i lepsze.

Jeśli pomnożymy 45 lat gospodarki planowej, po 365 dni każdy, przez 36 milionów Polaków i Polek, którzy statystycznie biorąc przeżyli ten okres, otrzymamy sześćset miliardów dni pełnych nadziei i rozczarowań, zapалу i zniechęcenia, optymizmu i gorzkich pigulek. Ich rezultatem jest olbrzymi, choć słabo wykorzystany majątek, który dzisiaj jest jeszcze własnością narodu. Majątek ten jest dla nas szansą na stworzenie nareszcie czegoś, co byłoby autentyczną formą gospodarowania.

Prawda jest przykra: wszystkie sprawne rozwiązania w dziedzinie demokracji i gospodarki zostały wymyślone w krajach Zachodu. Ich obywatele przyjeżdżają, mówią „gratulujemy”, a myślą: „No tak, wiedzieliśmy od początku. Wam się udaje tylko wtedy, kiedy naśladujecie nas”.

Nikt jeszcze nie zrealizował modelu własności, który w wydajny sposób połączyłby tytuł własności z pracą i wytrzymał próbę czasu. Model własności pracowniczej jako alternatywa dla totalnej prywatyzacji — stworzenie modelu własności pracowniczej jest możliwe w drodze przekształcenia sektora państwowego.

Jeżeli utrzyma się obecna tendencja i sektor ten zostanie sprywatyzowany w stylu „zachodnim”, to szansa już się nie powtórzy, ponieważ nie będzie od czego zacząć!

Small

BIULETYN INFORMACYJNY
NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”
REGION BIAŁYSTOK

SOLIDARNOŚĆ

ADRES REDAKCJI: ul. Suraska 1, pok. 69, 15-093 Białystok, ☎ 232-46 w. 16; fax 232-48

REDAKCJA: Mirosław Markowski (red. wyd.), Bohdan Pa-szkowski, Artur Jan Szczyński

DRUK: Zakład Poligraficzny Zarządu Regionu Białystok NSZZ „Solidarność”, ☎ 232-46 w. 34.